

Tampereen kaupungin lausunto selvityksestä sosiaali- ja terveysalan järjestöjen avustustoiminnan edellytyksistä ja linjauksista

Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa selvityshenkilö Mika Pyykön selvityksestä sosiaali- ja terveysalan järjestöjen avustustoiminnan edellytyksistä ja linjauksista. Tampereen kaupungilta ei ole erikseen pyydetty lausuntoa, mutta kaikki halukkaat tahot voivat antaa asiassa lausuntonsa.

Tampereen kaupungin lausunto

1. Raportissa ehdotetaan avustustoiminnan uudistamista kahdella vaihtoehdoisella mallilla.

- A - Tasapainoista tulevaisuutta rakentamassa (raportin kappale 4.1.)
- B - Muutokseen sopeuttaminen (raportin kappale 4.2)

Kumpi malleista soveltuu mielestänne paremmin uudistuksen lähtökohdaksi:

-

2. Selvityshenkilön raportissa esitetyssä Tasapainoinen tulevaisuus- avustusmallissa avustuksia kohdennettaisiin viidelle teema-alueelle, jotka liittyvät yhteiskunnan keskeisiin haasteisiin, joihin liittyvään toimintaan tulisi jatkossa kohdentaa STEA-avustuksia. Teemat liittyvät suomalaisen yhteiskunnan keskeisiin haasteisiin, kuten ikärakenteen muutokseen ja kansansairauksiin.

Kappaleessa 4.1 esitetyt teemat ovat:

- lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin lisääminen
- ikääntyneiden toimintakyvyn tukeminen
- mielenterveyden edistäminen
- yksinäisyyden vähentäminen ja osallisuuden vahvistaminen
- väestöterveyden edistäminen ja kansansairauksien ehkäisy)

Ovatko esitetyt teemat edustamasi organisaation näkökulmasta perusteltuja?

-

3. Selvityshenkilön raportissa on esitetty kappaleessa 4.1.3., että järjestöjen toiminnan alueellisia hyödyntämismahdollisuuksia voitaisiin lisätä ja hallinnollista taakkaa keventää siirtämällä hyvinvointialueiden järjestöavustukset STEAn hallinnoitavaksi? Kannatatteko ehdotusta järjestöavustusten siirtämisestä hyvinvointialueilta STEA-avustuksiksi?

-

4. Kappaleessa 4.1.1.6 selvityshenkilö on esittänyt tapoja, joilla teemoja olisi mahdollista työstää edelleen siten, että STEAlla on alkuvaiheessa merkittävä rooli. Miten mielestänne mahdolliset muut teemat tulisi määritellä?

5. Muita huomioitane raportista

Tampereen kaupunki pitää hyvänä, että STEA-avustusten merkittävästi vähetessä, arvioidaan avustustoiminnan vaikuttavuutta ja esitetään vaihtoehtoja tulevaisuuden toimintamalliksi. Uudistamistyössä tulisi huomioida paitsi hyvinvointialueet ja järjestöt myös kunnat sekä muut valtionavustukset.

Tampereen kaupunki pitääkin huolestuttavana, ettei selvityksessä ole huomioitu kuntien roolia hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä. Sekä kunnan että hyvinvointialueen on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä, mutta ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä kytkeytyy kunkin muihin lakisääteisiin tehtäviin. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa osa kuntien aiemmin avustamista sote-järjestöistä siirtyi hyvinvointialueiden jatkossa avustamiksi. Paljon hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa avustetaan kuitenkin edelleen kunnista ja paljon myös sellaisia toimintoja, joita STEA:kin avustaa. Esimerkiksi Pirkanmaalla, hyvinvointialue myönsi viime vuonna avustuksia hyvinvointia ja terveyttä edistäville järjestöille 1,8 miljoonaa ja Tampereen kaupunki yli 2,5 miljoonaa. Tampereen kaupunki näkeekin selvityksessä ongelmallisena, että vaihtoehdossa A avustuksin toteutettaisiin vain hyvinvointialueen alueellisen hyvinvointisuunnitelman toimeenpanoa.

Hyvää selvityksessä on yhteistyön tärkeyden korostaminen STEA:n, hyvinvointialueen, kuntien ja järjestöjen kesken. Avustustoiminnan tulee kuitenkin jatkossakin pohjautua paikallisiin tarpeisiin ja mahdollistaa toimivat kumppanuudet julkisen ja kolmannen sektorin välillä viemättä päätöksentekoa etäämmäs alueelta. Avustustoiminnan vaikuttavuutta parannettaessa tulee myös turvata järjestöjen autonomiaa, jotta ei menetetä kolmannen sektorin vahvuuksia. Liian tarkkaan tiettyihin teemoihin ennalta sidotut avustuskriteerit eivät mahdollista uusiin hyvinvoinnin haasteisiin vastaamista ja voivat pahimmillaan heikentää järjestöjen joustavuutta. Samoin liian nopeasti vaihtuvilla painotuksilla saatetaan menettää arvokasta kansalaistoimintaa ja kumppanuussuhteita.

Kunnat tukevat paljon muutakin valtionavustusta saavaa toimintaa, erityisesti opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksin tuettua kulttuuria, liikuntaa ja nuorisotoimintaa. Avustustoiminnan vaikuttavuuden ja selkeyden näkökulmasta on tärkeää, ettei yhden myöntäjän valtionavustuksia uudisteta perusteellisesti ilman, että arvioidaan sen vaikutukset valtionavustusten kokonaisuuteen. Tämä on linjassa myös yleishyödyllisten yhteisöjen rahoituksen ja toiminnan kehittämisen parlamentaarisen neuvottelukunnan tavoitteiden kanssa, joista yhtenä on valtionavustustoiminnan yhdenmukaisuuden tukeminen. Pohjaa yhteiselle uudistamiselle tarjoaa valtioneuvoston kanslian vuonna 2020 julkaisema raportti "Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa". Selvityksessä ei kuitenkaan tuoda esille, miten raportin suosituksia on huomioitu esitetyissä vaihtoehdoissa tai miten esitetyt vaihtoehdot tukevat valtionavustustoiminnan yhdenmukaisuutta.

Tampereen kaupunki toivoo, että jatkossa kunnat otetaan mukaan STEA-avustusten uudistustyöhön. Avustustoiminnan vaikuttavuutta tulee edelleen parantaa yhteistä tietopohjaa ja tavoiteasetantaa parantamalla sekä lisäämällä yhteistyötä kuntien, hyvinvointialueiden, valtionavustusten myöntäjien sekä järjestöjen kesken. Vaikuttavuutta parannettaessa tulee kuitenkin tunnustaa järjestöjen merkitys demokratialle autonomisina toimijoina ja pitää päätösvalta kansalaisyhteiskunnan tukemisesta alueilla. Oleellista on, että järjestöjen avustaminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä vastaa paikallisiin tarpeisiin.